

<p>רמב"ן דרשה לראש השנה</p> <h3>השאלות</h3> <p>והנה לא נתפרש בתורה (א) התרועה הזאת במה תהיה אם בשופר אם בחצוצרות. (ב) וכן לא פירש טעם המצוה הזאת למה התרועה, (ג) ולמה נצטרך זכרון לפני השם ביום הזה יותר משאר ימים, (ד) ולמה יצוה להיותו מקרא קודש, כמו שהזכרתי למעלה (בדרשה, שפירש מהות מקרא קודש).</p> <h3>רמז הדין והסליחה</h3> <p>אבל (א) מפני שקראו הכתוב יום זכרון, (ב) ומפני שהוא בחדשו של יום הכיפורים בראש השנה, ירמוז שבו יהיה דין לפני הקב"ה כי במ ידין עמים (איוב לו, לא "כי במ ידין עמים"), בראש השנה יזכור יצוריו (לשון התפלה בזכרנו 'זוכר יצוריו') וישב לכסא שופט צדק (תהלים ט, י "כי עשית משפטי ודיני ישבת לכסא שופט צדק"), ואחרי כן בעשרת הימים ישא לפשע עבדיו, ויכפר על השבים (לשון הגמרא שבועות יג, א וספרא כאן 'יום הכיפורים מכפר לשבים' וברש"י כאן ומובא בדברי רבינו להלן פסוק כז וכן בדרשה להלן),</p> <p>כי הזכרון יאמרו אותו הכתובים על הדין בנשפטים, כמו כל פשעיו אשר עשה לא יזכרו לו (יחזקאל יח, כב), כל צדקותיו אשר עשה לא תזכרנה (יחזקאל יח, כד), חטאות נעורי ופשעי אל תזכור כחסדך זכר לי אתה (תהלים כה, ז), יען הזכרכם בכף תתפשו (יחזקאל כא, כט), והוא מזכיר עון להתפש (יחזקאל כא, כח), כולם על שעת הדין, וכן זכרה לי אלהים לטובה ואל תמת חסדי (נחמיה יג, יד):</p> <h3>והיה בקבלה</h3> <p>והנה נתנה לנו התורה הענין הזה ברמז, והיה נודע בישראל מפי הנביאים ואבות קדושים עד משה רבינו, ועדין הוא בידינו קבלה ומפורסם בתלמוד.</p> <h3>סוד התרועה</h3> <p>ומי שזכה להיות מקובל בסתרי התורה יראה הענין יותר מפורש בכתוב ולשון התורה יותר מבואר בו, כי התרועה היא שעמדה לאבותינו ולנו (לשון הגדה של פסח, והסוד, 'היא' השכינה, ולכן מגביהים אז הכוס בכתוב ברוקח), וכמו שנאמר (תהלים פט, טז) אשרי העם</p>	<p>רמב"ן ויקרא פרק כג פסוק כד (פרשת אמור)</p> <h3>השאלות</h3> <p>ולא פירש הכתוב (א) טעם המצוה הזאת, למה התרועה, (ב) ולמה נצטרך זכרון לפני השם ביום הזה יותר משאר הימים, (ג) ולמה יצוה להיותו מקרא קדש כלל.</p> <h3>רמז הדין והסליחה</h3> <p>אבל מפני שהוא בחדשו של יום הכפורים בראש החדש, נראה שבו יהיה דין לפניו יתברך כי במ ידין עמים (איוב לו, לא "כי במ ידין עמים"), בראש השנה ישב לכסא שופט צדק (תהלים ט, י "כי עשית משפטי ודיני ישבת לכסא שופט צדק"), ואחרי כן בעשרת הימים ישא לפשע עבדיו (כנראה מכתוב בראשית ג, יז "ועתה שא נא לפשע עבדי אלהי אביך". ובהאזינו ותהלים כתוב "כי ידין ה' עמו ועל עבדיו יתנחם, והוא שזכר שדן עמים בראש השנה וסולח לעבדיו ביום הכיפורים).</p> <h3>והיה בקבלה</h3> <p>נרמז בכתוב הענין כאשר נודע בישראל מפי הנביאים ואבות קדושים:</p> <h3>סוד התרועה</h3> <p>ועל דרך האמת, תרועה היא שעמדה לאבותינו ולנו (לשון הגדה של פסח, והסוד, 'היא' השכינה, ולכן מגביהים אז הכוס בכתוב ברוקח), שנאמר (תהלים פט טז) אשרי העם יודעי תרועה,</p>
--	--

<p>יודעי תרועה, ומה הכתוב הזה מאשר, הרבה יודעין לעשות תרועה בחצוצרות ובשופרות ואוי להם ואוי למזלם, והרבה שאינם יודעין לתקוע כלל ואשריהם ואשרי חלקם.</p> <p>[פסוקים אלה השמיט בדרשה]</p> <p>אלא תרועה היא מדת הדין, ולכך אמר (במדבר י, 1) תרועה יתקעו למסעיהם, ואומר עליה קומה ה' ויפוצו אויביך וגו' (במדבר י, לה)</p> <p>וכן תראה כי חומת יריחו נפלה מפני התרועה דכתיב עד יום אמרי לכם הריעו והריעותם, וכתיב ויריעו כל העם תרועה גדולה ותפול החומה, ולפי שהיא היתה תחלה בכבוש הארץ רצה הקב"ה שתהיה מדת הדין מתוחה כנגדם ולכך היתה חרם.</p> <p>ואונקלוס רמז זה שתרגם ותרועת מלך בו - ושכינת מלכהון ביניהון.</p> <p>ולפי שהתרועה מדת הדין אמר אשרי העם יודעי תרועה - שמקרבת אליה הדעת (פי' המלכות מקרבת אליה את התפארת בזיווג), כי הידיעה תאמר על הדבקות כמו והאדם ידע וגו' (בראשית ד, א), בתולה ואיש לא ידעה (בראשית כד, טז).</p> <p>ואמר "יום תרועה יהיה לכם" (במדבר כט, א) - כי היום (התפארת שהוא מידת יום) יהיה לנו (לשכינה ולנו האחווים בה).</p> <p>[נשמט ואולי לפי שפירש זכרון על הדין למעלה בדרשה זו ואינו מתאים]</p> <p>ולא הוצרך להזכיר שופר, כי השופר רמז ביום (ששופר הוא בתפארת) והתרועה (מתייחדת) בו (אבל איננה העיקר והיא כבר מעוררת אותו).</p>	<p>וכענין שכתוב (ירמיה ד יט) תרועת מלחמה, כי (שמות טו, ג) השם איש מלחמה (פי' הויה התפארת הוא איש ובעל התרועה שהיא המלחמה).</p> <p>[ענין תקיעת המסעות בסוף הקטע כאן והנני מעתיקו כאן שוב להשוואה]</p> <p>ומן הענין שפירשנו תבין טעם הכתוב במסעות (במדבר י, 1) תרועה יתקעו למסעיהם. ובהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו, (במדבר י, ז) כי במסעיהם כתוב ויסע מלאך האלהים (שמות יד יט), וכתוב ויפוצו אויביך וינוסו משנאיך מפניך (במדבר י לה), כטעם פני ה' בעושי רע (תהלים לד יז).</p> <p>ענין חומת יריחו בפרשת בהעלותך להלן והנני מעתיק שוב להשוואה]</p> <p>וכן תראו כי חומת יריחו נפלה בתרועה, דכתיב (יהושע ו י) עד יום אמרי לכם הריעו והריעותם, וכתיב (שם פסוק ב) ויריעו העם תרועה גדולה ותפול החומה, ולכך היתה חרם.</p> <p>אם כן, "יום תרועה יהיה לכם" (במדבר כט, א), שיהיה היום (התפארת שהוא מידת יום) לתרועה לנו (להתחבר לשכינה שהיא תרועה ולנו האחווים בה).</p> <p>וכן "זכרון תרועה מקרא קדש" (ויקרא כג, כד), שיהיה הזכרון (תפארת שהוא מידת זכור) בתרועה, ולפיכך הוא מקרא קודש.</p> <p>ולא הוצרך להזכיר שופר, כי השופר רמז "ביום"</p>
--	---

<p>והנה פירש הכתוב כי הוא יום דין ברחמים,</p> <p>והוא שאמר באשרי העם יודעי תרועה כי תפארת עוזמו אתה, כי תפארת מדת רחמים ועז מדת הדין.</p> <p>ואלו דברים מסתרי התורה הם ואין ראוי לדבר בהם ברבים וגם לא לכל היחידים.</p>	<p>והנה הוא יום דין ברחמים (יחוד המלכות בתפארת) לא תרועת מלחמה (פעולת המלכות לבד כמו בתרועת המסעות וכדלהלן).</p> <p>ומפני זה הזכיר הכתוב התרועה, שכבר קבלה ביד רבותינו וכל ישראל רואים עד משה רבינו שכל תרועה פשוטה לפניו ופשוטה לאחריה.</p> <p>ולמה יזכיר הכתוב תרועה ולא יזכיר התקיעות כלל לא בראש השנה ולא ביום הכפורים?</p> <p>אבל התקיעה היא הזכרון והוא השופר, והתרועה כשמה, ומפני שהיא כלולה מן הרחמים - תקיעה לפניו ולאחריה.</p> <p>ולפיכך אמר "ביודעי תרועה" (פי' במזמור פט אחר שזכר בו 'אשרי העם יודעי תרועה'), כי בצדקה ירומו (שם טז, ובצדקתך ירומו, כלומר ירוממו את מידת השכינה הנקרא הצדק). כי תפארת עוזמו אתה (פסוק יח שם, כלומר יחברו את העוז שהוא מידת הדין אל התפארת ויהיה התפארת עזמו).</p> <p>והנה זה מבואר, כי הכל תלוי בתשובה (פירש התפארת והמלכות תלויים בבינה), אלא בראש השנה מתיחד במדת הדין ומנהיג עולמו (בר"ה המלך שהוא הבינה מתלבש בשכינה), וביום הכפורים במדת הרחמים (ביוה"כ המלך שהוא הבינה מתלבש בתפארת), והוא מאמרם (ר"ה לב ב) מלך יושב על כסא דין וכו'.</p> <p>ראש השנה יום דין ברחמים. (פי' שמתלבש הבינה תחילה במלכות והיא עולה לתפארת ע"י תקיעה לפניו ואחריה, שמכל מקום הם מאוחדים)</p> <p>ויום הכפורים יום רחמים בדין: (פי' שמתלבש הבינה תחילה בתפארת והוא נותן למלכות ע"י תקיעה לפניו ואחריה)</p>
---	---

טעם תקיעת המסעות	טעם תקיעת המסעות
<p>רמב"ן במדבר פרק י פסוק ו (פרשת בהעלותך) תרועה יתקעו למסעיהם - כבר פירשתי בסדר אמור אל הכהנים (ויקרא כג כד) כי התרועה רמז למדת הדין, כי כן כתוב במסעות (לעיל ט כג) על פי ה' ביד משה (פי' ה' הוא כינוי לשכינה).</p>	<p>ומן הענין שפירשנו תבין טעם הכתוב במסעות (במדבר י, ו) תרועה יתקעו למסעיהם. (במדבר י, ז) ובהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו, כי במסעיהם כתוב (שמות יד יט) ויסע מלאך האלהים (שהוא השכינה וכמ"ש רבינו), וכתוב ויפוצו אויביך וינוסו משנאיך מפניך (במדבר י לה), כטעם פני ה' בעושי רע (תהלים לד יז). (כלומר שהשכינה נקראת פניו של הויה והיא עושה דין בשונאיו)</p>
<p>והיא המנצחת במלחמה, וכתוב (להלן פסוק ט) וכי תבאו מלחמה בארצכם וגו' והרעותם, ועל כן אמר משה (להלן פסוק לה) וינוסו משנאיך מפניך, וכבר פירשתי סוד הפנים בעשרת הדברות (שמות כ ג).</p>	<p>ובהקהיל את הקהל נאמר (במדבר י לו) שובה ה' רבבות, (ההקהלה הוא כמנוחה במידת הרחמים והוא מידת הויה) כטעם (דברים לג ה) ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד (הרי כי המנוחה והקהלת העם הוא במידת הרחמים שהוא ישורון?).</p>
<p>וכן תראו כי חומת יריחו נפלה בתרועה, דכתיב (יהושע ו י) עד יום אמרי לכם הריעו והרעותם, וכתלב (שם פסוק כ) ויריעו העם תרועה גדולה ותפול החומה, ולכך היתה חרם.</p>	
<p>ובהקהיל את הקהל - ראויים לתקיעה, כי הפשוטה רמז למדת רחמים כי ימינו פשוטה לקבל שבים, על כן יאמר בנחה (להלן פסוק לו) שובה ה' רבבות אלפי ישראל.</p>	
<p>וכתיב (פסוק י) וביום שמחתכם ובמועדיכם ותקעתם, כי המלחמה לתרועה, והמועדים והשמחה לרחמים.</p>	
<p>ורבותינו (ר"ה לג ב) העתיקו, פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה ותרועה באמצע, שלא יקצץ בנטיעות בראש השנה ויום הכפורים ועל הקרבן, אבל הכוונה זו לתקיעה וזו לתרועה, והמשכיל יבין: [עד כאן מפרשת בהעלותך]</p>	

<p style="text-align: center;">אות המשפט במזל מאזניים</p> <p>וגם יש בזה אות בשמים שהחודש הזה מזלו מאזניים, והוא בחודש הזה מזל הצומח, להגיד כי בו פלס ומאזני משפט לה'.</p> <p>כמו טלה בניסן שמורה על ענין הפסח שהיו המצרים עובדים לו שהיה מזל ארצם לפי דעתם, והיה במעלתו ובמבט טוב להם והשפילו הקב"ה וצוה לישראל לשחטו, והוא שאמר מכור הברזל ממצרים כמו שאמר ראו וכו':</p> <p style="text-align: center;">מקור הדין בדברי רבותינו</p> <p>הנה אמרנו שהוא יום דין, והוא פירוש יום תרועה וזכרון תרועה, והוא דבר מפורש בדברי רבותינו כמו ששנינו (ראש השנה ט"ז א) בראש השנה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון, ואמרו שלשה ספרים נפתחין בראש השנה וכו', וכן הרבה בדבריהם:</p>	<p style="text-align: center;">אות המשפט במזל מאזניים</p> <p>וגם יש בזה אות בשמים, שהחודש הזה מזלו מאזניים כי בו פלס ומאזני משפט לה' (משלי טז, יא):</p>
--	---